

EKONOMIUTSKOTTETS BETÄNKANDE 9/2011 rd

Riksdagens bankfullmäktiges berättelse 2010

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 14 september 2011 Riksdagens bankfullmäktiges berättelse 2010 (B 14/2011 rd) till ekonomiutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- bankfullmäktige, ordförande 2010 Timo Kalli
- bankfullmäktige, ordförande 2011 Ben Zyskowicz.

Ekonomiutskottet arrangerade den 14 oktober 2011 en offentlig utfrågning av Finlands Bank och Finansinspektionen. Där hördes chefdirektör Erkki Liikanen från Finlands Bank och direktör Anneli Tuominen från Finansinspektionen.

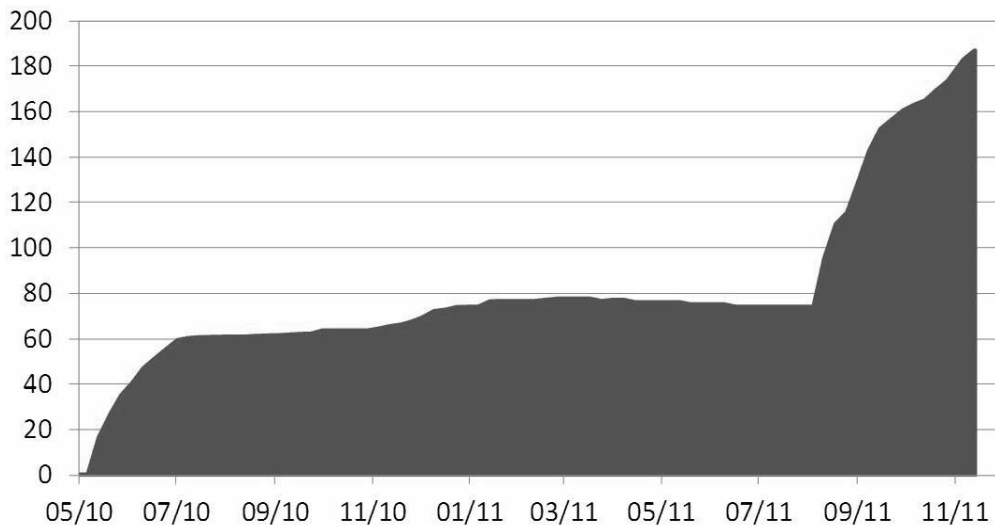
UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Eurosystemets program för värdepappersmarknaderna

Eurosystemet startade ett program för värdepappersmarknaderna i maj 2010. Syftet är att centralbankerna i Eurosystemet ska kunna förvärva

offentliga eller privata obligationer på andrahandsmarknaden för att säkerställa den penningpolitiska transmissionsmekanismen. På kort tid förvärvades obligationer för 60 miljarder euro. Efter en lång och jämn period började förvärven öka i höstas. Förvärven inom programmet stod för 203,3 miljarder euro den 25 november 2011.

Källa: ECB

Offentlig finansiering är förbjuden enligt artikel 123 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och artikel 21 i stadgan för Europeiska centralbankssystemet (ECBS) och Europeiska centralbanken (ECB). Ett motsvarande förbud föreskrivs i 6 § i lagen om Finlands Bank. Enligt alla de här bestämmelserna är det också förbjudet att förvärva skuldförbindelser direkt från EU-länderna och andra offentliga samman slutningar. Däremot går det enligt tolkningen att förvärva obligationer på andrahandsmarknaden.

Enligt artikel 127 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och artikel 2 i stadgan för ECBS och ECB ska huvudmålet för ECBS vara att upprätthålla prisstabilitet. En motsvarande bestämmelse finns i 2 § i lagen om Finlands Bank.

Chefen för Europeiska centralbanken Mario Draghi sade på en presskonferens den 3 november 2011 efter ECB-rådets möte att prisstabiliteten fortsatt måste upprätthållas genom penningpolitik på medellång sikt och att inflationsförväntningarna då säkert blir fast förankrade i linje med ECB:s mål, alltså att inflationen är under, men nära, 2 procent på medellång sikt. En-

ligt honom är detta nödvändigt för att det ska gå att stötta den ekonomiska tillväxten och nya arbetstillfällen i euroområdet genom penningpolitik. Dessutom menade han att likviditetstillförseln och tilldelningsprinciperna för refinansieringstransaktioner fortfarande garanterar att bankerna i euroområdet inte utsätts för likviditetsbegränsningar. Alla extraordinära penningpolitiska åtgärder som satts in när det förekommit stora spänningar på finansmarknaden har varit temporära.

Åsikterna går brett i sär när det gäller ECB:s förvärv av obligationer på andrahandsmarknaden. Enligt uppgifter i offentligheten har man på vissa håll ställt sig reserverade till att banken förvärvar obligationer från krisländerna på andrahandsmarknaden. Länderna bör själva lösa sina problem. Å andra sidan har bl.a. vissa forskare ansett att bara ECB kan lösa kriserna genom att förvärva obligationer.

Det är ECB-rådet som avgör ECB:s strategi. Enligt fördraget (artikel 130) och stadgan (artikel 7) får varken ECB eller någon nationell centralbank eller någon medlem av deras beslutande organ begära eller ta emot instruktioner från utomstående. En motsvarande bestämmelse finns i 4 § i lagen om Finlands Bank. Finlands Bank och medlemmarna av dess organ får begä-

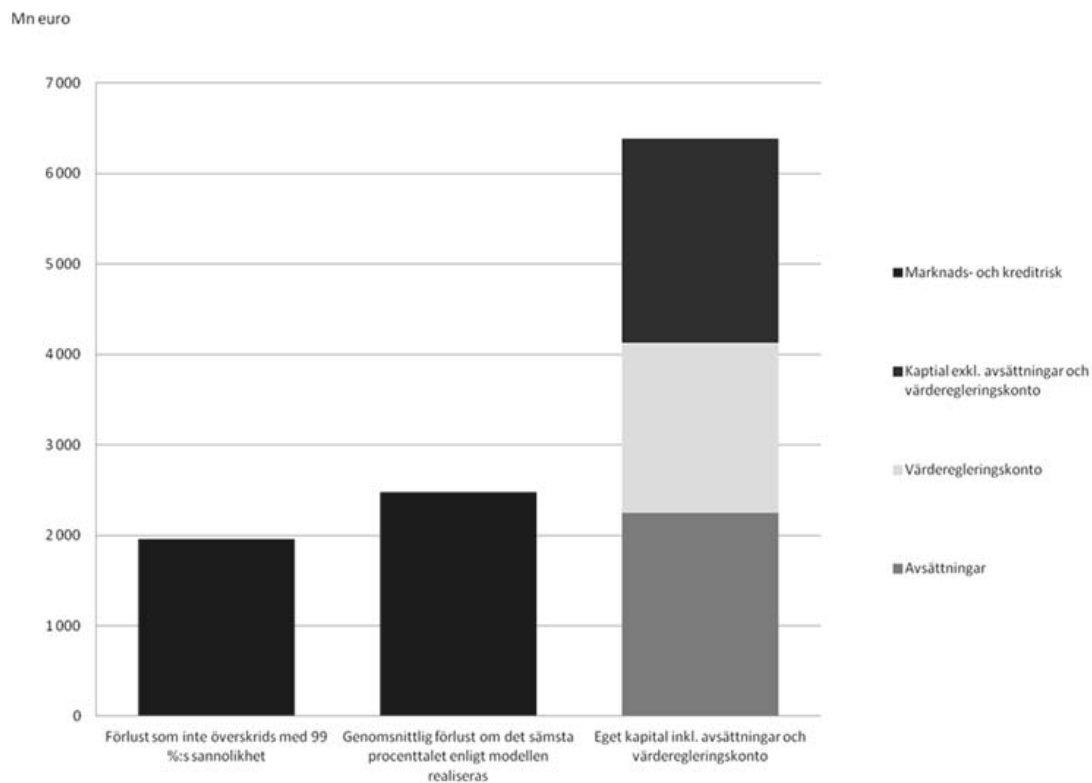
ra eller ta emot instruktioner uteslutande från ECB.

Bankens förvärv inom programmet ingår i posten Värdepapper för penningpolitiska syften i balansräkningen. I slutet av november uppgick posten till 4 469 miljoner euro, där förvärven enligt programmet för värdepappersmarknaderna var 3 599 miljoner euro. Posten Värdepapper för penningpolitiska syften uppgick till 522 miljoner euro 2009 och till 2 200 miljoner euro 2010. Euroländernas förvärv är uppdelade ungefär enligt kapitalfördelningsnycklarna för respektive länder. Finlands andel av ECB:s kapital, dvs. fördelningsnyckeln, är 1,8 procent. Det finns inga offentliga uppgifter om hur de förvärvade obligationerna är fördelade enligt emittent. För-

värven av obligationer finns på rad 7.1 i Finlands Banks månatliga balansräkning.

Finlands Banks samlade finansiella risker och riskbuffertar

Figuren nedan visar storleken på Finlands Banks riskbuffertar (eget kapital inkl. avsättningar och värderingskonto) och fördelningen den 30 september 2011. De röda staplarna anger den samlade finansiella risken som hänför sig till balansräkningen. Nyckeltalet är uträknat med hjälp av analysmodeller som används mycket inom finansbranschen. Buffertarna räcker till för att täcka en förlust som realiserar sig med högst 1 procents sannolikhet.

Källa: Finlands Bank

I sin verksamhet kan centralbankerna inte helt och hållet undvika risker och förluster. Men de garderar sig för förluster genom reserver i ba-

lansräkningen (riskbuffertar). Riskerna gäller investeringstillgångarna (valuta- och europortföljen) och genomförandet av penningpolitiken. Av de sammantagna riskerna kommer 40 procent (den 30 september 2011) från kreditrisken, som huvudsakligen består av risker i penningpolitiska transaktioner. Resten är marknadsrisker som uppstår till följd av ränterisker i tillgångar och fluktuationer i värdet på valutareserver och guld.

För att hålla riskerna under kontroll ska

- full säkerhet krävas för penningpolitiska refinansieringstransaktioner och dagliga bedömningar göras av om säkerheterna räcker till

- säkerheter finnas för obligationerna inom programmet för säkerställda obligationer

- förvärven inom programmet för obligationsmarknaden göras till marknadspris på andrahandsmarknaden

- valutarisken hanteras (valutafördelning, storlek på valutareserven)

- ränterisken hanteras (risklimiter)

- kreditrisken hanteras (limiter, spridning och krav på kreditvärdighet)

- stress- och scenarioanalyser göras på riskkällor

- riskkällorna sammanställas till samlad finansiell risk, riskerna göras kommensurabla med hjälp av vedertagna analysverktyg (Value at Risk).

Finlands finansiella andel i Internationella Valutafonden (IMF)

Finlands medlemsandel i IMF är 0,53 procent, alltså 1 263,8 miljoner särskilda dragningsrätter (SDR) vilket betyder 1 478,5 miljoner euro (genomsnittskursen för SDR var 1,1699 euro den 21 november 2011).

Utifrån proposition RP 62/2011 rd—FiUB 17/2011 rd har riksdagen den 30 november 2011 gett sitt samtycke till att höja Finlands medlemsandel i IMF till det dubbla, alltså 2 410,6 miljoner SDR, dvs. ca 2 820,16 miljoner euro. Finlands Bank betalar höjningen med egna medel. Riksdagen gav också sitt samtycke till att bevilja Finlands Bank statsgaranti för eventuella förmitteln hör tre medlemmar av ECB-rådet. Erkki

luster. De gamla åtagandena i anslutning till tidigare höjningar upphävdes samtidigt.

Efter höjningen är de sammanlagda medlemsandelarna i IMF 476,8 miljarder SDR, alltså ca 557,8 miljarder euro. Justeringen av medlemsandelar och ratificeringsprocessen i fråga om direktionsreformen pågår i medlemsländerna.

Enligt uppgift från Finlands Bank är IMF:s likviditet för närvarande ca 250 miljarder SDR, dvs. ca 292,5 miljarder euro.

Finland har bidragit till ökningen av medlen inom ett nytt låneprogram (NAB, New Arrangement to Borrow). Finlands andel är 2 230 miljoner SDR, alltså ca 2 608,8 miljoner euro. Efter riksdagens samtycke har statsrådet ställt proprieborgen som säkerhet för lånen till IMF (RP 9/2010 rd).

Finlands Bank svarar för de uppdrag som gäller finska statens medlemskap i IMF. Chefdirektör Erkki Liikanen är Finlands representant i IMF:s styrelse.

Tillsynen över Europeiska centralbanken

Enligt ECB:s stadga ska ECB:s och de nationella centralbankernas räkenskaper granskas av oavhängiga externa revisorer. Revisorerna har befogenhet att granska alla räkenskapshandlingar och konton och att få alla uppgifter om deras transaktioner. PricewaterhouseCoopers AG är revisor för ECB enligt ett avtal som sträcker sig till 2012. KPMG Oy Ab är stadgenlig revisor för Finlands Bank.

Europeiska revisionsrätten granskar effektiviteten i ECB:s förvaltning. En årlig rapport från revisionsrätten och ECB:s svar publiceras på ECB:s webbplats och i EU:s officiella tidning (den senaste är 2011/ C 31/01: Personalförvaltningen vid ECB och Europeiska centralbankens svar).

Dessutom har ECB genomgripande och oavhängig intern kontroll och riskbevakning på enhetsnivå på uppdrag av sin direktion. Vid ECB finns också en revisionskommitté vars uppgift är att förbättra förvaltningen och övervakningen av ECB och hela Eurosystemet. Till revisionskommittén är ordförande.

Toppmötet i euroområdet den 26 oktober 2011

Vid eurotoppmötet den 26 oktober 2011 avtalades åtgärder för att återupprätta förtroendet och få bort spänningarna på finansmarknaden (SN 4099/11). De huvudsakliga resultaten från toppmötet är uppdelade i sju punkter. Toppmötet resulterade också i ett uttalande om stabilisering av de offentliga finanserna, stöd till länder som befinner sig i svårigheter och stärkt styrning av och kontroll över länderna i euroområdet.

Man kom överens om att upprätta ett flerårigt EU-/IMF-program för Grekland före utgången av 2011, där den finansiella kapaciteten är högst 100 miljarder euro och en frivillig skuldsanering ingår. Genomförandet av programmet ska följas upp effektivare genom övervakningskapacitet på fältet. Uppföljningen av genomförandet av reformer effektiviseras också. EFSF-resurserna maximeras utan att garantierna för faciliteten utvidgas.

Finska statens åtaganden och medverkan i stödprogram

I bilaga 1 finns ett schema över EFSF:s och EFSM:s samlade exponeringar och Finlands andel. EFSF:s garanti är högst 780 miljarder euro, där Finlands andel är 13,974 miljarder euro. Statsrådet kan bevilja statsborgen för alla obligationer och andra skuldförbindelser som EFSF emitterar med tillhörande avtal och åtaganden. Före ett borgensbeslut måste statsrådet lämna ett meddelande till riksdagen, så att riksdagen kan ta ställning till beviljandet av borgen.

Europeiska finansiella stabiliseringsfaciliteten (EFSF) är ett aktiebolag enligt luxemburgsk lag. Dess aktier ägs av staterna i euroområdet i proportion till sin andel i ECB:s tecknade kapi-

tal. EFSF kan ge lån till stater som hör till euroområdet och som har ett gällande anpassningsprogram. Efter att ändringen i ramavtalet om EFSF (RP 31/2011 rd) trätt i kraft kan stater i euroområdet också ges förebyggande stöd och lån för att rekapitalisera finansinstitut. Dessutom ska EFSF på andrahandsmarknaden kunna köpa obligationer som emitterats av en stat inom euroområdet.

Bilagan visar åtagandena i finansieringsprogrammen för Lettland, Island, Grekland, Irland och Portugal. Finlands åtaganden är totalt 2 124 miljoner euro och borgensförbindelsen till EFSF 1 830 miljoner euro. I bilagan visas uppgifterna per land.

Bankfullmäktiges slutsatser

Bankfullmäktiges uppgifter föreskrivs i 11 § i lagen om Finlands Bank. Utskottet har erfarenhet av bankfullmäktige fortlöpande bevakar bankens risker och har fått tillräckligt med information om dem. Som det ser ut nu räcker bankens disponibla reserver till för att täcka risker som eventuellt realiserar, så banken behöver inte vända sig till riksdagen för att få extra finansiering. Utifrån 91 § i grundlagen står Finlands Bank under riksdagens garanti, vilket betyder att riksdagen i sista hand svarar för bankens ekonomiska åtaganden. Principen måste vara att en sådan situation inte ska uppstå.

Utskottets förslag till riksdagens ställningstagande

Riksdagen

har ingenting att anmärka med anledning av berättelsen.

Helsingfors den 2 december 2011

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Mauri Pekkarinen /cent
vordf. Marjo Matikainen-Kallström /saml
medl. Lars Erik Gästgivers /sv
James Hirvisaari /saf

Johanna Karimäki /gröna
Pia Kauma /saml
Miapetra Kumpula-Natri /sd
Jukka Kärnä /sd

EkUB 9/2011 rd — B 14/2011 rd

Päivi Lipponen /sd
Jari Myllykoski /vänst
Sirpa Paatero /sd

Arto Pirttilahti /cent (delvis)
Juha Sipilä /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Eelis Roikonen.

Bilaga

Finska statens medverkan i program för utlåning till EU-länder 2008–2011, miljoner euro (sammandrag 10/2011)

1) Samlade exponeringar mot EFSF och EFSM; ett särskilt beslut av riksdagen krävs alltid för användning av borgen till EFSF

	Summa	Finlands andel
Borgen	780000	13974
Från EU-budget EFSM	60000	960

Högsta belopp godkänt av riksdagen; riksdagen beslutar om användningen.

Kalkylerat högsta belopp.

2) Program för finansiering till EU- eller EEG-länder 2008–2011, låne- och borgensåtaganden under hela programperioden, miljoner euro

	ATAGAN- DEN TOT.		IMF	WB	EFSM	EFSF	EU-stöd	NORD.		UK	FINLAND		varav betalt, 8/2011, mm€	varav ränte- intäkter 8/2011, mm€	FINLAND BORGENS- ATAGANDE TILL EFSF
								LÄNDER- NA EXKL.	FINLAND		FINLAND LANEATA- GANDEN				
LETTLAND	7100		1700	400			3100	1576			324				
ISLAND	3266		1491					1455			320	160	7,02		
GREKLAND	110000		30000				78520				1480	890	16,97		
IRLAND	67500		22500		22500	17700		1000		3800					760
PORTUGAL	78000		26000		26000	26000									1070
TOTALT	265866		81691	400	48500	43700	81620	4031		3800	2124				1830